

Ez elment vadászni

A hűvösebb napok beálltával nagyobb sebességre kapcsol a televízió is. Hála neki, hiszen az esős-borongós időjárás elől mind többen húzódnak vissza a lakásokba, vagy ahogyan közmívelődési szakemberek mondánák, az úgynevezett szabad idős tevékenységek sulypontja átkerült a falak közé, színházakba, koncerttermekbe, főként pedig a családi otthonokba. S itt változatlanul főszereplő a tévékészülék. Sőt! Van, ahol fűtenek is vele, mint specialunk, ahol viszont a rádiótorok nem sugároznak még, sem műsort (ami a kisebbik baj), sem meleget (ami a nagyobbik, de hagyján).

Az elmúlt hétről is jó pár említésre méltó programot sikerült följegyeznem. Itt van mindjárt a ma este záruló 13 részes csehszlovák filmsorozat (*Kórház a város szélén*) utolsó előtti epizódja, ahol legnagyobb megrökönyödésemmel, mivel az előző fejezetet kihagytam, azt látom, hogy fővonnak a fiatal Blazsej doktort nevezték ki. Oszintén szólva mást vártam. Esetleg azt, hogy importálnak egyet, miáltal új figura bevetésére nyílt volna mód, ám bátor titokban oly fordulatot sem tartottam valószínűtlennek, hogy Cvah doktor járja ki magának, személyesen. Miért ne, hiszen megbízható, hűséges, szívós, munkahelyéhez ragaszkodó, nincsenek káros szenvedélyei, betegekkal, kollégákkal egyaránt foglalkozik, féltő szemmel kíséri emberei, szakmai fejlődésüket, sajtóba, meg aztán, ha ő a főnök, a szikét sem kellene feltétlenül a kezébe vennie. Mostmár persze mindegy, a könyörtelen Blazsej szívfájdalom nélkül túladott rajta. Ismerem én jól, hogyan ismerem ennek a kitűnő sorozatnak fehérköpenyeseit. Remekül eltalált figurák, akár közöttünk élnek. S ahogyan elnézem srácaimat odahaza, amint esténként bevonulnak szobájukba, s nagy bizalmaskodások közepette fordítva veszik az ingüket, melegítőjüket, az hátukon tudják begombolni, ruházni a cipzárat, majd összegyűjtik a lakásban föllelhető csipeszt, ollót, gézt, vattát, s a hosszúkás díszpárnán totális csipőprotkó hajtanak végre — csaknem teljessé lesz bennem a meggyőződés. Hiába, az a hivatás, ami az életet percről percre szembebesíti annak egyetlen igazán lehetséges, visszavonhatatlan alternatívájával, a halállal, az a hivatás legszebb a világon.

Szerda este: *Fazekak*. Tévéjáték *Eörsi István* tollából. A téma felette izgalmas, az 1848/49-es forradalmat és szabadságharcot túlélő *Tancsics Mihály*, ráadásul nem először, föltehetően nem is utoljára. Izgalmas, hisz mást se idéztek, mint Petőfi alakját; mennyi meddő vitára serkentett a képzelet játéka, ha túléli Segesvárt, mi történik vele. Tancsics túlélte. S bár távollétében halálra ítélték, sikerült átvesznie a forró időket, la-

kásán rejtőzött 8 évig, míg nem előmerészkedett. Ez önkéntes száműzetésében, a belső emigrációban írt politikai műveit sározta fazekekba, ásta el (innen a cím), s amikor előkaparja a film végén, nem találja. Nem, mert azokban az időkben „a föld alatt már nincsen semmi, csak föld van” — világosítja föl a policájdirektor, nem őt, az ifjú *Zilahyt*, aki miatta áll bilincsen a hatóság előtt. S még azzal fenyegetőzik az udvari tanácsos, hogy a sajtó szabad, de megkerülni tilos. Tancsics példája ezúttal sem több (sem kevesebb) két aranyigazságnál. 1. Nem forradalmi időkben légszomjat kap, megbénul a forradalmár. 2. A konspiráció alapszabálya: meg kell tanulni minimális energia-vesztéssel maximálisan működni.

Atfedések. Már szerdán, de szombat este is hovatovább zavarni kezdett a tévé fönt emlegetett bőkezűsége. Előbb a francia-magyar futballerbi ütközött *Nicolai Gedda* dalestjével, utóbb a szombat esti koktélt a *Ponelle* rendezte *Varázsfuvola*-val, így aztán folyvást kapcsolgatni kényserültem az egyes csatornáról át a kettesre, meg vissza. Tudom, egy ország izléskultúrája, két program tervezésekor, hosszú távon összegeztethetetlen, mindazonáltal lehetne figyelmesebb. Hacsak nem a Videoton és az Orion biztatják erre a tévé műsorszerkesztőit, serkentve

készülékek forgalmazását, elvégre két képernyő is lehet egy háztartásban.

Sorokban. A péntek esti hat per kettes *Dániel* — csipetke változatlanul önbecsülésén aluli. Olyannyira, hogy le se merem írni szerzőjének, rendezőjének, fontosabb szereplőinek nevét: 1. mert a rádióújságban úgyis benne van, 2. s még négy résszel tartozik, hátha... **Foglalkozása:** *Rátonyi Róbert* címmel olyan művészről rajzolt portrét *Sugár Róbert*, akinek minden várakozásomat megcáfolva volt mersze bevallani, az Operettszínház új vezetője tanácsolta el — finoman szólva —, legendás sikereinek színhelyétől. Márpedig színésszel én még nem találkoztam, aki hasonló szituációját ne úgy értékelte volna, hogy ő hagyta faképnél azt a bandát. Végezetül a tévé nagy ötletéről, a jó ideje fóműsoridőbe iktatott *Vers* — *mindenkinek* állandó rovatáról, egyéb dícsérendők mellett, az is eszembe jut, minő borzasztóan komplikált ügy ennél a hatalmas cégnél, ha csupán egy kitűnő művésznél egy kitűnő verset kell elmondani. Kívülük tudniillik kell hozzá még, külön föltüntetendő, szerkesztő, operatőr, gyártásvezető, rendező, a szóra sem érdemes további személyzetet nem is számitva. Mert ugyebár ez elment vadászni, az meglötte, ez hazavitte, az megsütötte, emez az icripiciri pedig...

Nikolényi István

Szatíraszerző, Dobbants!

„Csak tudnám, hogy ezek a dolgok honnan a fenéből jutnak eszembe?” — kérdezte úgy tíz esztendővel inkább magától, mintsem tőlünk, sok nevetésben elfáradt hallgatóitól, egyik tárcához a működési területén, a Béke tanszéken az író. Hogy honnan? Nem tudom. Hogy miért, azt a Béke tanszéken töltött órák óta sejtem. Elég, ha az *Oznyalató* figuráit idézem magam elé, vagy fellapozom az író egyik könyvét, hogy Hudák elvtárral töltsek egy kellemes órát. Sejtethető, hogy *Mocsár Gábor* maga sem tudja, honnan jutnak ilyenféle dolgok az eszébe. Talán azért, mert egyszerűen ilyen is az esze. Va van komikus képzelete is. Bevallom, a komikus képzelet fogalma nem tölem való, *Henri Bergson*tól puskáztam, aki így ír erről: „Mivel a komikus képzelet maga módján akár legnagyobb túlzásaiban is ésszerű, bolondozásában meg mindig módszeres, s bár, megengedem, álmodik, de álmodásban olyan látomásokat idéz, amelyeket egy egész társadalom rögtön elfogad és megért, hogyne tájékoztatna az emberi kép-

zelet, különösképp a társadalmi, a kollektív, a népi képzelet tevékenységének módjáról?”

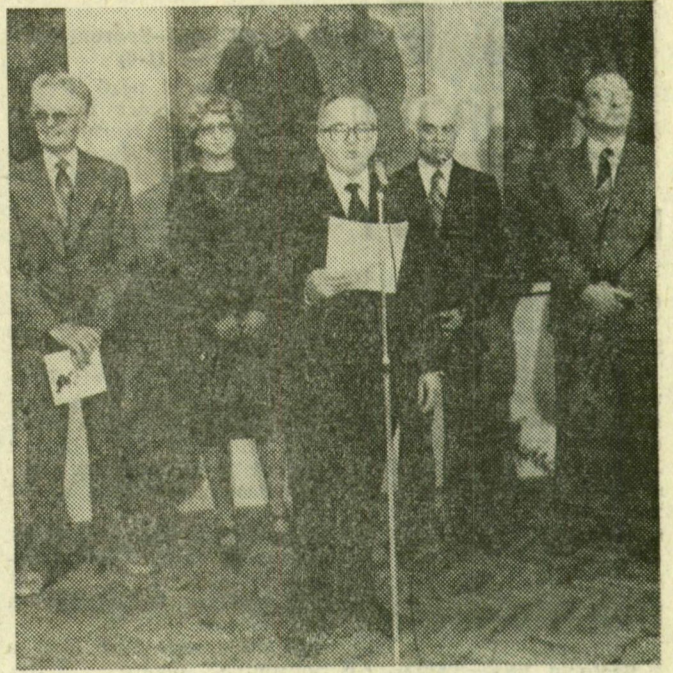
Oldjuk fel Bergson filozófusokra kötelező bonyolultságát! Egyszerűen arról van szó, hogy a komikus sajátosságosan emberi, mi több, társadalmi töltésű kategória. Egy munkahelyi történeten általában csak a történet résztvevői tudnak nevetni — a jó satírán egy ország. *Mocsár Gábor* rádióban elhangzott *Szerencsés flótás, avagy hogy lehet lakáshoz jutni?* című darabját egyedül hallgattam; magamban kacarásztam, röhögtem végig, de gondolom, mások nevetőizmam sem kárhóztattak tétlenségre. Azzal persze, hogy egyedül voltam a készülékkel, nem valami esendő magánügyről akarok beszámolni, egyszerűen beismerem, hogy magamban nevettem, ami maga is nevetés forrása lehetne, ha nem egy ilyen mulattató satíráról volna szó.

Mulattató, mert alaphelyzete nagyon is valóságos. Egy fiatal párnak valóban nagyon nehéz lakáshoz jutnia Magyarországon, lakni pedig muszáj valahol a darab hősének, Dobbants Dezsőnek és menyasszonyának, Macóknak is. Dobbants, beszélő nevéhez híven, többször is nekifut, dobant, ugrik, s elszáll oda, ahonnan indult — a nagy magyar lakástalanságba. Végül kétségbeesésében nőül vesz egy, még a reformkorban született hölgyet, kiről is joggal feltételezik, hogy rövidesen találkozik már nagy kortársaiival, Az égben. Ám Dédi-

Megnyílt a Vásárhelyi Őszi Tárlat

Ünnepi társadalmi eseménnyé vált vasárnap, a gyönyörű októberi napsütésben a 29. *Vásárhelyi Őszi Tárlat* megnyitása. Több százán jöttek el a Tornyai János Múzeumba, ahol dr. *Dömötör János* múzeumigazgató köszöntötte az érdeklődőket. Ott volt dr. *Koncz János*, a megyei pártbizottság titkára, dr. *Petrik István*, a megyei tanács elnökeinek általános helyettese, *Kormos Sándor*, a Művelődési Minisztérium főosztályvezetője, dr. *Dobóczy Károlyné*, az SZMT titkára. Megnyitót *Györi Imre*, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, az Országos Közművelődési Tanács elnöke, Vásárhely országgyűlési képviselője mondott.

Ezután átadták a 29. tárlat díjait. A *Tornyai-plakettet* *Csizmádia Sándorné* dr., a vásárhelyi tanács elnöke, *Lieber Éva* festő- és textilművésznék nyújtotta át. *Munkajutalmat* kapott *Balogh Gyula* festőművész, *Lóránt János* festőművész. *Gáti Gábor* szobrászművész és *Lacza Márta* grafikusművész. A Csongrád megyei tanács díját *Szabó G. László* elnökhelyettes adta át *Kiss György* szobrászművésznék. A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának díját *Szemethy Imre* grafikusművész vehette át *Borbély Károly* igazgatóhelyettesétől. Az elmúlt évhez hasonlóan *tizen vehették* át vásárhelyi fizemek, vállalatok, termelőszövetkezetek, állami gazdaságok jutalmát: *Orosz Mária* keramikumművész, *Héző Ferenc* festőművész, *Zombori László* festőművész, *Máté István* szobrászművész, *Tóth Ernő* festőművész, *Nagy Sándor* szobrászművész, *Szakáll Agnes* festőművész, *Kamotsay István* szobrászművész és

Györi Imre megnyitja a tárlatot

Csagoly Klára iparművész, romszáz alkotása került közönség elé. A kiállítást *Kra-vasárhelyi tárlaton közel tochtwill Mimi* művészettörténész rendezte.

Ach, die Operett...

Három a kislány, három a felvonás, három a magyar igazság — de biz az csak egy, — operett. Egy és osztó hatatlan. Akár mint műfaj, akár mint garantáltan örök közönségcsalogató színházi produkció. Végző soron oly mindegy. Lehár vagy akár a múlt század egyik legnagyobb dallamfestője, *Franz Schubert* melódiai hőmpolyógnak alá a színpadról — fő a hangulat.

Persze ez a Schubert tulajdonképpen nem is az a Schubert. *Berté* úr igen ügyesen felhasználta, pontosabban összeszötte a bécsi muzikus halhatatlan dal-lamait, s lón az egészről egy igazán gemütlich wiener operett, afféle ál-életraiz-törödékek vagy lektúr, ahogy tetszik, a komponistát széles körben prezentálандó. Imígyen aztán van császár-városbéli művészvilág, költővel, festővel és egyéb bohémokkal, kethelyiséggel rendelkező vendéglőssel és természetesen agyalágyult nyomozóval, szuperkispolgár Tschöll-papáékkel és rimelő nevű leánygyermekkel. *Edivel*, *Hédivel*, *Médivel* — úgy is, mint három a kislány.

Három a kislány — ám egy az operett tehát. Az operett, melynek librettója ez esetben (is) tökéletes limonádétörténet, viszont most itt a Schubert-muzika, ami ha eltorzított környezetben is, de csak közkinccsé válhat, s a mű zenei anvaga, no meg a daljáték-dramaturgia, erőltetett egységben ugyan, de azért jó lehet valamire. Például játékos, könnyen, az unásig ismert bécsi milióból kikacsintó a felhőtlen-felelőtlen bajt így-úgy megfricskázó előadásra. Zene mögül ki-kandikáló ötletbörzére. K. u. k.-karikatúrára. Vagy valami ilyesmire.

Hogy az efféle operett-interpretációk mennyire hatásosak lehetnek, arra a legklasszikusabb darab, a *Csárdáskirálynő* utólete igen autentikus példa mostanság. Noha Szegeden éppen *Angyal Mária* rendező jóvoltából korábban ilyen kísérleteket is láthattunk, a *Három a kislány* esetében nem ez történt. Szép illedelmesen, a bécsi gracióz stílus már-már görcsössé merevedett formájában került színpadra Schubert *Franci*, *Schober*, *Médi*, *Grisi* és *Tschöllék* története. Valami olyasféle jelszóval: történjék bármi, csak operett legyen. „echte” bécsi.

Mindehhez — ha már eme konvencionális megoldás választott — operettszínházi stílus szükséges. Még hozzá egységesen. A *Három a kislányban* viszont játszó-tak és énekeltek egyszerre prózai színészek (*Bagó László*, *Galkó Bence*, *Bognár Zsolt*) operisták (*Terebessy Éva*, *Berdál Valéria*, *Szabady József*) és „igazi” operettszínészek, például *Csizmádia László*. Utóbbiról elmondható, hogy Schubert-je tökéletesen megfelel az efféle harmonikus produkciók kívánalmainak — alighanem másféle rendezői fel-fogásban is ilyen jó alakítást nyújtott volna. *Szabady József* költőbonvivánia, akárcsak *Terebessy Éva* Médije a zenei teljesítményre történt erőteljes koncentrá-lás következtében a színészi játék hatásfokát csök-kentette, *Bagó László* (Vogl), *Galkó Bence* (Bindér), *Bognár Zsolt* (Bruneder) esetében viszont a zenei előadás-mód követelményei jelentettek stílustörést az előadás-egységhez képest. A Tschöll-házaspárt alakító *Katona András* és *Bányász Ilona* kettőse, eladólván, hogy árva a ház, nincs kacagás — biztosítéka lett minden végső elandalodásnak: szem nem maradt szárazon. *Schubert* úr pedig, úgyis mint jobb sorsra érdemes nagyzeneszerző, magánvával együtt ellillant valahová messzire, viszont ach, die Operett, ja, das ist aber wunderbar... Törődünk bele.

Domonkos László

Beszélgetés a természetvédelemről

A múzeumi hónap természettudományi hetének keretében kerekasztal-beszélgetést rendeznek a Móra Ferenc Múzeum dísztermében természetvédelmi kérdésekről holnap, szerdán délután 5 órakor. A program vendége *Bankovics Attila*, a Magyar Madártani Intézet igazgatója, *Bartucz Emil*, az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal igazgatója és *Dózsa József* tanácsvezető főiskolai tanár. A beszélgetés során a július elsejével hatályba lépett új természetvédelmi rendelkezésekről lesz szó.

Görögországban a Zenebarátok

Ötven vendég szereplésre utazott tegnap, hétfőn este a DÉLEP Zenebarátok Kórusa. A 115 tagú szegedi oratóriumkórus *Mahler* II.

szimfóniájában lép föl Thessalonikiben, görög szöveggel, a helyi operai zenekarral, *Karolosz Kaszpar* Trikolidisz vezényletével.